

EDMAN
CHRISTIERNIN, PEHR NICLAS

**Inträdes tal, om handaslögernas företräde
för landtbruket. Hållit i den större
carolinska lärosalen, vid kongl. academien
i Upsala d. 23 nov. 1770. Af doct. P.N.
Christiernin ... Upsala, tryckt hos J**

Uppsala
1771

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

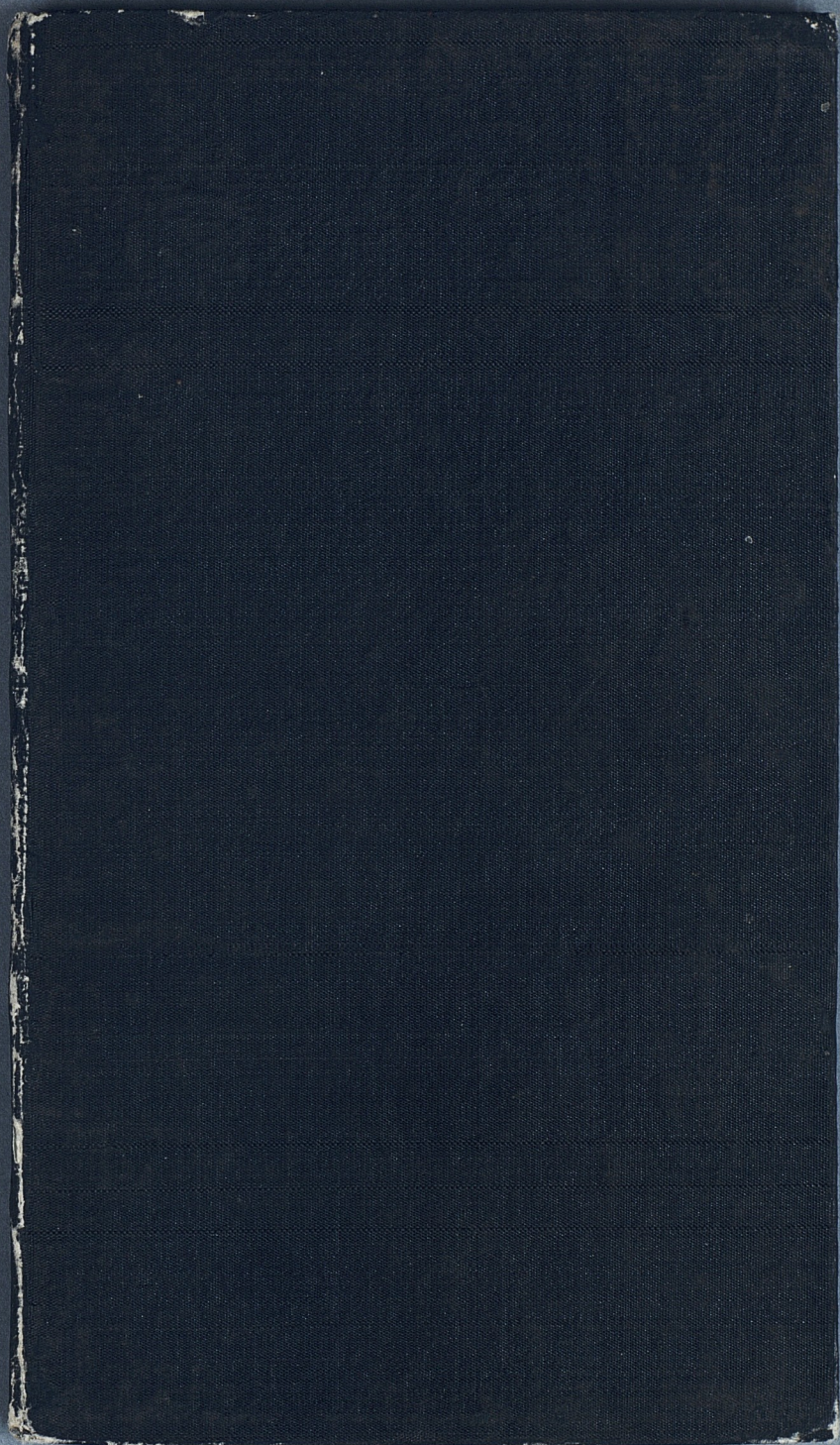
Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Q704.

Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

Sv. Saml.

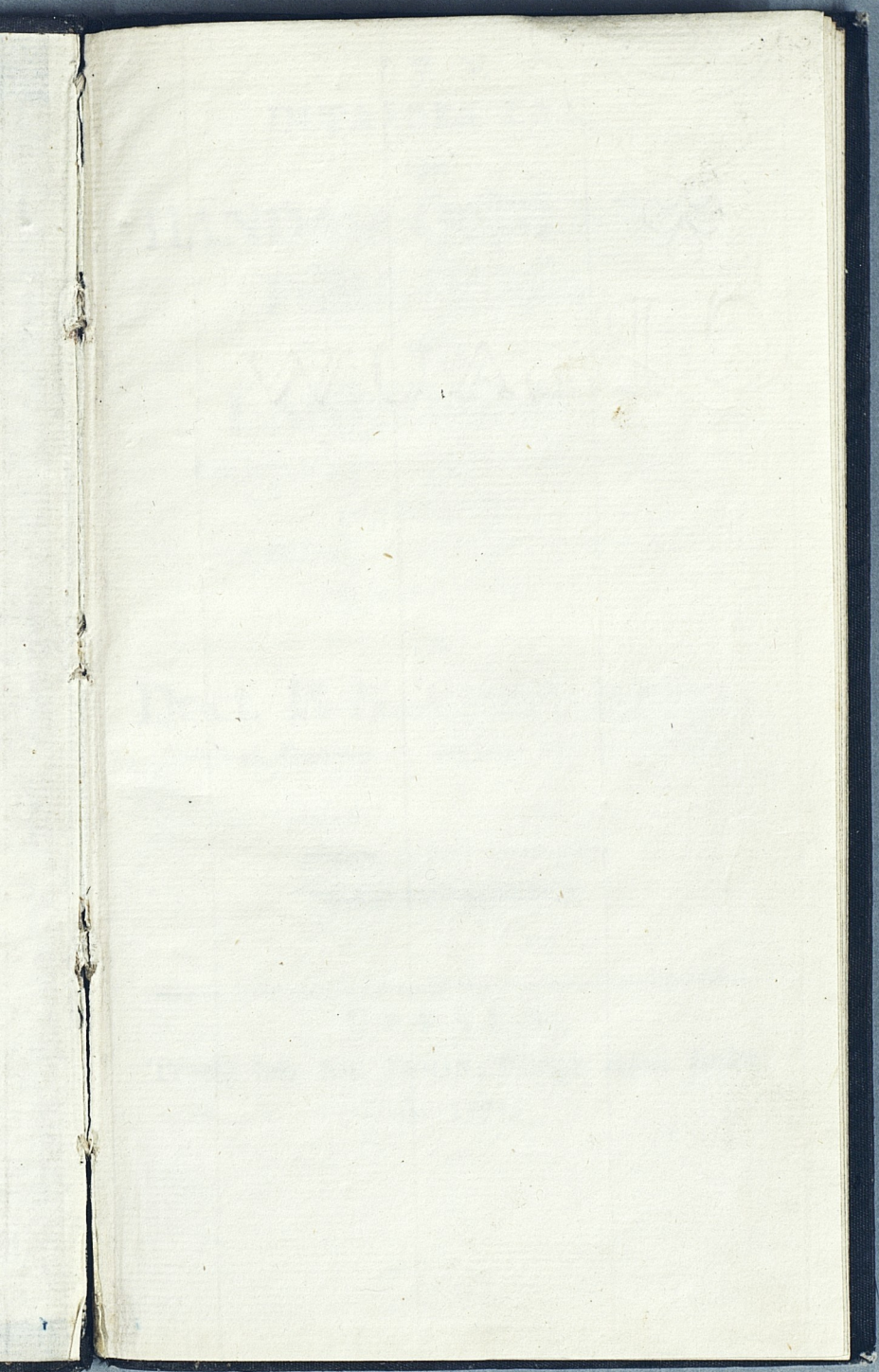
Polit. ekon.

Allm.

1700-1829

Ex. A

CHRISTIERNIN, P. N.

Ar

K
S
P
A
I

HA

DO

Ju

Tr

I. J. N.
INTRÅDES TAL,
OM
HANDASLÖGDERNAS
FÖRETRÅDE
FÖR
LANDTBRUKET.

HÅLLIT I DEN STÖRRE CAROLINSKA
LÄROSALEN,
VID KÖNGL. ACADEMIEN I UPSALA
D. 23 NOV. 1770.

AF
DOCT. P. N. ^{NILS}CHRISTIERNIN,
JurisPrud. Oeconom. & Commerc. Prof. Reg. & Ord.

Artem quævis terra alit.

U P S A L A,
Tryckt hos JOH. EDMAN, Kongl. Acad. Boktr.
År 1771.

INTRÄDES TAL
OM
HANDLINGSÖFVERNA
FÖRETRÄDE
FÖR
LÄNDTBREKET

HÄLLT I DEN STÖRRE CAROLINSKA
LÄROSKOLEN,
VID KONGL. AKADEMIEN I UPPSALA

D. 27 NOV. 1776.

Doc. P. N. CHRISTIERNIN,
Jurispr. Oeconomi & Commercii Reg. & Orb.

Antem quae tunc est.

UPPSALA,
Tryckt hos Joh. HANAN, Konigl. Acad. Bokh.
År 1776.

DEN STORMÅGTIGSTE
ALLERNÅDIGSTE
KONUNG

GUSTAF,

SVERIGES, GÓTHES OCH
VENDES KONUNG, M. M. M. M.

M. M. ARFVINGE TILL NORRIGE SAMT
HERTIG TILL SCHLESSVIG
HOLLSTEIN

M. M. M. M.

STORMÅGTIGSTE
ALLERNÅDIGSTE
KONUNG,

Eder Kongl. Maj:t dristar jag i djupa
pafte underdånighet upoffra detta
mitt i vålmening utgifna Tal,
som blifvit hållit vid tillerådandet af en
Profession, hvilken under Eder Kongl.
Maj:ts Nådigsta inseende och tillstyrkan-
de blifvit mig allernådigt anförtrodd.

Det

Det tillegnas Eder Kongl. Maj:t med större rätt och skäl, än något annat Tal. Hade Eder Kongl. Maj:ts Nåd och Rättvisa icke varit så eftertryckeligen vakande och verkande, hade det alldrig af mig kommit att hållas. Desutom omtalas deruti några omtvistade Grundsatser i Regeringskonsten, hvaröfver Eder Kongl. Maj:t är en uplyst Domare. Eder Kongl. Maj:ts höga föremål är, att göra sitt folk lyckeligt, samt Sin Spira vördad och ålskad, inom och utom lands. Till den ändan har Eder Kongl. Maj:t med ospard möda sökt låra känna, så väl sina, som andra Rikens inbyggare, samt med egna ögon besett ländernas särskilda beskaffenhet, inrättningar och tillstånd, på flera ställen i Europa. Eder Kongl. Maj:t lär derföre med Nådigsta välbehag täckas anse, när i tryckta skrifter sådant anföres och bevises, som i alla tider och orter gjordt Under-

derfåtare fälla och förmögna, samt deras
älskade Regenter mågtiga, vördade och o-
dödliga.

HERREN Gud förlåne Eder Kongl. Majjt
på Dets Glorvördigste Förfäders Thron,
en långvarig och årerik regering, till alla
Svea barns innerliga glädje och gemen-
samma bästa!

Det är icke allenast min högsta plickt,
utan ock ett mitt utvaldaste nöje, att med
underdånigsta nit och trohet till dödsstun-
den framhårda att vara

**STORMÅGTIGSTE
ALLERNÅDIGSTE
KONUNG
EDER KONGL. MAJESTÅTS**

*allerunderdånigste tropliktigste
tjänare och undersåte*

P. N. CHRISTIERNIN.

Eft
Lan
lägg
land
som
och
rikt
ders
till
kom
men
någo
tet e
tidel
digh
garn
for
ort,
andr
upko
het
land
i de
går
Han
och
och
att
verk
drift
med
blom
drag
och
löna
ilog

Företal.

Efter Mina Herrar åhörarens åstundan och begäran, utgifves nu detta Tal, Om Handslögdernas företråde för Landtbruket. Der talas icke om ett Nyhygge, som skall anläggas, eller om ett ifrån andras gemenskap alldeles afskildt land: utan frågan är, huru ett redan inrättadt samhälle, som idkar någon Utrikes handel och Sjöfart, skall bäst och snarast kunna uphjälpas till förmögenhet och Folkrikhet? Antingen man bör först börja med allehanda Slögders och Stads nåringars befrämjande; eller vänta med dem, till dess Landtbruket förut blifvit hulpit, och satt i fullkomligt stånd? Jag nekar icke Fordbrukets stora nytta; men påstår, att ett Rike derigenom allena, icke kan vinna någon betydelig folkstyrka och förmögenhet, hvarpå ock intet exempel träffas, hvarken nu förtiden eller i hela världens tideböcker. Ingen nekar Fordbrukets oumgångeliga nödvändighet, och att det kan kallas Modren åt de andra nåringarna, när det betraktas i sitt allmänna tillstånd öfver hela Fordklotet; men deraf följer icke, att det på hvar och en ort, eller i vårt land, skall utgöra första början för alla andra nåringar; utan bör Landtskötselen snarare vänta sin upkomst och förkofran, genom samlad styrka och förmögenhet utaf Handslögder och handel. Så har det skeat i Holland, England, Brandenburg och Frankrike. Så går det ock i de Europeiska Colonier, i Africa och America. Mitt Tal går förden skull derpå ut, att bevisa, 1:o Det Fordbruket utan Handslögder och inrikes Handelsrörelse, är och blir svagt och eländigt, samt alldrig kan bli till någon ansenlig högd och fullkomlighet. 2:o Att det för oss bör kosta mycket mindre att köpa Spannemål och lifsmedel, än Utländska Slögde-tillverkningar. 3:o Att det är klokare och fördelaktigare, att drifva Utrikes handel med allehanda Manufactur-varor, än med utförsel af säd och andra jordens Fruckter. 4:o Att blomstrande Manufacturer och Slögder i hvar och en ort, bidraga icke allenast till handelens och Sjöfartens utvidgande och fördelaktigare drift, utan ock till ett flitigare och mera lönande landbruk, samt folkhopens förökelse, och större både iloghet, skickelighet och förmögenhet i alla möjliga nåringsgre.

grenar. Landtmännen arbeta derföre emot sitt eget samma bästa, om de söka hindra eller förqväfva Fabriker och handel: äfven som Stadsboerne steda sig själfva, när de vilja tvinga och förtrycka Jordbrukarne. Vi hafve ett godt och af Naturen fruktbart land, till exempel Finland och Saffvolax, som har något jordbruk, och idkar handverk på gammaldagsvis; dd blir vudsfakeliga tvisten; om dess skyndsammaste hjälp till idoghet, rörelse och välnåga, skall befordras genom Ståders och nya Slögders inrättning i orten? eller om rörelsen och förmögenheten kan blifva större och bättre, genom blotta kåstnader på Jordbrukets förbättring och upodling? Lätom oss enfalldigt tro, säger Herr Öfver Direct. FAGGOT, att Landbruket genom penninge förskott skulle kunna undanröjda alla sina hinder: dd vore en tunna guld det aldraminsta, som behöfdes till hvar quadrat mils upodling här i landet: gör dd själf uträkning på kåstnaden der vid för ett land af 9000 quadrat mil, som Sverige innehåller, (hvaribland åtminstone hälften är rjänlig till åker och ängsmark) gif förslag och tillgång på så mycket penningar, och tro det förvissat, att slik kåstnad vore ända alldeles förgäfvad, om icke de öfrige anstalter och förbättringar verkställas, som till affåtningen, förtårningen och ständiga säkra betalningen för Landmännen äro förestagne. Se Landbrukets Hinder och Hjälp Sid. 3. 101. 102. Jag kunde lätteligen upräkna den Vålmande Patrioten N:o 18. och 19. samt långt flera medhållare, som bestyrka min sats; Men det är bäst att låta förnuftens erfarenhet tala, samt sedan öfverlemna till Läsarens omdöme att skilja tråtan och afgöra saken. Må alltid väl!!!

Omnium gravissimum, nihil apud nos, eorum quæ femel decreta sunt, firmum manere. Melius agitur cum illa civitate, quæ legibus, illis licet deterioribus & immutabilibus utatur, quam melioribus & irritis. Cleon Atheniensis apud Thucyd. Lib. 3.

Mine

tig
do
se:
Ch
up
vå
fjel
fast
ska
stö
och
jag
tro

Mine Herrar!

är sjelfve de vise hedningar, af blotta Naturens ljus funnit och varit öfvertygade, att ingen dödlig är i stånd, att uträtta något väsendteligt godt, nyttigt och gagneligt, utan en högre och Gudomlig krafts tilhjälp, medverkan och styrelse: huru mycket mera måtte det då ägna oss Christna, som både genom förnuftet och Guds uppenbarade ord blifvit uplyste, att erkänna vår egen vanmagt, och vörda det Eviga och sjelfständiga väsendets oändeliga magt och vifaste Försyn, regering och styrelse i alla de skapade tingens, i synnerhet människornas större och mindre förändringar, tillfälligheter och förrättningar. Således då i Herrans namn jag i dag bör tiltråda det mig i Nåder anförtrorde offentliga Läro-Embete vid denna

A

Kongl.

Kongl. Academien, är ock ingen plikt billigare och för mig angelägnare, än att vid första början utgjuta af hjärtat brinnande böner och tackfågeller inför den Store och Mågestatiska Guden, samt att anropa Honom om Dess kraftiga bistånd, förande och ledande i alla de värf, hvartill Han mig behagat kalla och utvälja. O Herre Gud gif oss nåd, at rätteligen befinna, det vi utan Dig äre intet, och förmå intet; Men att då Du Herre är med oss, kan ingen ting hindra och emotstå oss. O Allsmågtige Fader, Himmelens och Jordklotets Skapare, Du som varit min Gud ifrån begynnelsen, som genom Din visa inrättning beredt mig och alla människor i moderlivet, och öfverhopat mig med otaliga nådesprof allt ifrån min födslostund; Du som låtit Din hand städse vara uplyft öfver mig, bevarat mig uti många farligheter, och frälst mig utur tillflötande olyckor: Du som förlånt mig lycka och välsignelse i mitt företagande, som vändt mina öden till en god utgång; Huru skall jag annorlunda, än med ett undergifvit och helt och hållit Dig upoffradt hjärta, kunna värdeligen uphöja och berömma Dine välgärningar, Din godhet och Din nåd, som aldrig återvänder, utan dageligen fortsättes ock förnyas. Låt mig alldrig blifva så förblindad, förledd och dåractig, att jag skulle älska och värdera något lika med Dig, långt mindre, eftertrackta något högre, än att vara och blifva älskad af Dig. Gif mig

mig den nåd och invertes drift i själen, att allt mitt görande och alla mina rådslag, måtte begynnas och fullbordas til Ditt Gudomliga Majeståts åra, samt Fäderneslandets förkofran och välfärd, så varda de krönte med lycka och välsignelse, samt utföras och för rättas med en varactig förnöjelse och en öfverfvinnerlig glädje, som verlden hvarken känner eller förtörer.

Dernåst önskade jag ock gerna, att kunna fullkomligen uttrycka och å daga lägga, min underfåteliga vördnad och odödliga underdånigste erkänksamhet emot min allernådigste Konung, som i nåder tackts utnåmna och förordna mig til det Embete, hvilket jag i dag får anträda. Denna Kongl. Nåd är beständigt intryckt i mitt underdånigsta tacksamma sinne, hvaruti Kongl. Maj:ts Thron är uprest och stådsé regerar, ej mindre än i alla Dets öfriga trogna underfåtares hjärtan. Min oförgåteliga plickt är och blir, att med nit och trohet derom alltid bemöda mig, att denna ombetrodde sysla, enligt Hans Kongl. Maj:ts höga vilja och önskan, till den Academiiska ungdomens förkofran och förbättring, samt Rikets dermed förknippade nytta, af mig må varda förrättad.

Inga ord äro tillräckelige, ingen våltalighet gör tillfyllest, att teckna, och afskildra mitt underdåniga hjärtas vördnadsfullaste rörelser emot Hans Kongl. Höghet Svea Rikes dyre Kron-Prints, hållt Han såsom denna Kongl. Academiens

miens Nädigste SkydsHerre och Cancellor, tackta ifrån början till slutet så eftertryckeligen dock lagligen främja, samt Nädigst utverka denna min befordran. En Förste som för sina stora och lysande egenskaper, med ej mindre allmän förundran än vördnad är ansedd, icke allenast innom hela vårt Rike, utan ock öfver allt i Europa, kan icke af mina loford värdeligen prisas och berömmas. En Prins, hos hvilken Nåd, mildhet, visdom och rättvisa, hafva wälde och sätte, kan ej annat än blifwa en Stor Regent, af sina trogna Underfätare älskad, af fienderna frucktad, samt hos efterkommande i en välsignad årofull åminnelse bibehållen. Och som Hans Kongl. Höghet ständigt låtit oss se, att intet ögnamärke är Honom närmare om hjärtat, än Rikens ungdoms inöfvande och tilltagande i dygd, klokhets och nyttiga vetenskaper, hvarigenom grundvalen lägges och beåstas till Rikets fällhet och styrka i framtiden, så vill och skall jag också, efter mina gåfvor, genom outhörligt bemödande uti min lärdoms gren, på allt sätte söka befrämja detta stora ändamål, på det jag dymedelt må kunna göra mig värdig och förtjänt af Hans Kongl. Höghets vidare Nåd, och till Hans tjänst bereda trogna, af visdom och berömliga gårningar lysande underfätare, underfätare som älska sin Konung och sitt Fädernesland, Underfätare som med uplyst förstånd använda alla krafter, att samhälligt befrämja det allmänna bästa.

Min

Min ödmjukaste vörndnad får jag och härmedelst offenteligen betyga för Svea Rikes ÅrkeBiskop och denna Kongl. Academiens ProCancellor, Högvärdigste Herr Doct. Magnus Beronius, som med sitt Höggunstiga förord och gynnande omdöme, tacks bevägnadt bidraga till min förmon. Min önskan skall framgent blifva, att i allt mitt upförande mera än i orden, söka en så högst skattad ynnest bemöta, vörda och erkänna.

Jag vänder mig nu med mitt Tal och min ödmjukaste tackfägelse till Eder J vittre och högtvördade Lärdoms Fäder, Magnifice Herr Rector samt Vidtberömde Herrar Doctorer och Professorer af alla Faculteter, som genom enhällig omröstning tacks nämna och föreslå mig såsom värdig och skickelig till denna Professjon, samt sedermera bemålte Edert förslag emot alla deröfver anförde Klagomål, berömligen försvarat. I hafven derigenom lagt grunden till min erhållne befordran, hvilken synnerliga ynnest och välvilja, mitt erkänksamste sinne alldrig skall förglömma. Ingen är öfrig af de värde Hedersmän, som intogo denna bäncken, när jag för Sex och trettio år sedan, först ankom hit till Academien. Icke desto mindre gläder det mig, att här närvarande få vörda en stor del ibland Eder M. H. hvilka varit mine Läromåstare, dels i de lärda Språken, dels i hvarjehanda nyttiga Vetenskaper. I hafven alle varit mine Gynnare, samt med ynnest och välvilja omfattat mig

mig vid alla förefallande tillfällen. Uti mitt upförande skal jag söka visa den tackflamhet, hvarmed jag, för Edra mogna råd, upväckande upmuntringar, och grundeliga undervisningar, alltid blifver Eder förbunden. Eder efterdömen skola vara mitt mönster, och Eder berömvärda vandel, min eftersyn. Jag utbeder mig ån vidare ödmjukast, at vid förefallande gemensamma öfverläggningar och beslut, med Eder visdom, Eder förfarenhet och Edert kloka rådförande warda handledd och understödd; hvaremot jag med vördnad högacktning och tillgifvenhet, skall förena alla mina krafter, att lyda Eder vilja, och befrämja Edra lofvärda och rättmätiga affigter. Jag skall söka förtjäna Eder ynnest derigenom, att hela min tid upoffras och användes till denna Kongl. Academiens bästa, som jag vet är allas Eder gemensamma önskan och syftemål.

När jag betraktar vidden och mängden af de vetenskaper, uti hvilka jag är bestald till offentlig Lärare, märker jag alltför vål, huru litet mitt snille, mina insigter och min förfarenhet kunna förstå, att upfylla Eder och andras väntan. Att vara i allt detta fullkomligen färdig och utrustad, är fjerran ifrån min lott. Jag ser för mig en stor både innom och utomlands vida berömd företrädare, som var den förste hvilken just i morgon för 29 år tillbaka, emottog denna Professionen, så tillsägandes i lindan. Han har med

med ömaste omvårdnad upammat desse vetenskaper, öfvervunnit mångfaldiga svårigheter, och brackt denna Låran till den mognad och högd, den nu synes ega. Han har ej låtit bero vid undervisningen uti en eller annan Vetenskapens gren, utan med outtröttelig flit grundeligen utarbetat och i redig ordning bringat alla dess delar: Han har skaffat Hushålls Vetenskapen högacktning och anseende innom och utom Academien: Hans Inledning till Allmänna Hushållningen, som år 1747 utgafs, år på Tyska språket öfversatt år 1763 af Doct. Schreber, och tjänar till handledning uti Föreläsningar vid de Tyska Akademier. Han har utbredd ljus och kundskap, hug och läracktighet hos ungdomen, at de nu ej vilja vara dessa insigter förutan. Om derföre en stor Företrädare gör efterträdarens anseende mindre, får jag likväl bygga på den goda grund Han redan lagt. Det blir lättare för mig att gå efter, der Herr Professoren Doctor Berch så berömligen gått förut; att fullfölja hvad Han begynt, och begynna der han lycktat. Ett utbeder jag mig af Herr Professoren, både för min egen uplysning och det Allmännas nytta, att Han ju förr dels hellre ville af trycket låta utgifva sina grundeligen utarbetade Handskrifter, så öfver Praktiska Hushållningen, som öfver hvarje del af Hushålls Lagfarenheten. Uti Herr Professorens ynnest anhåller jag för öfrigt ödmjukeligen, att städse få vara innesluten.

Jag bör ock tala ett eller annat ord till Eder, Mine Högtårade och älskade Herrar Studerande; J åren Landets hopp, som framdeles skolen med god hushållning förkofra, styra och försvara detta Riket. J hafven mistat en oförliknelig Lärare i Hushålls Vetenskaperna och de derpå grundade Lagfarehets delar, hvars munteliga undervisning J ock redan länge måst sakna. Denna förlusten är jag ej annorledes i stånd att ersätta, än genom anvisning till Hans grundeliga skrifter, som gifva Eder det bästa och fullständigaste begrep om allmänna Hushållningen, med allt hvad dit hörer. Jag önskade ock Eder del af alla Hans öfriga arbeten, hvarigenom min möda skulle blifva mindre, och Eder förkoffran anfenligen större. Imedlertid som Eder uppbyggelse och berömliga framsteg alltid tillförene varit min omsorg och fågnad, så bör den fast mera blifva det hådan efter. Jag hoppas, anhåller och förmanar, att J, M. H. på Eder sida, med flit, läracktighet, förtroende och upmärcksamhet gören min möda lättare och gladare, samt för Eder sjelfva nyttigare. Jag vill bjuda till att mera rickta Edert förstånd än minnet, att mera lära Eder tänka än låsa, att föra Eder på spåren till sanningen genom riktiga och klara begrep, grundade på sakernas natur, att kunna urskilja fasta och bevista grundsatser, ifrån ogrundade upgifter och efter godtycko antagne förslags meningar; att kunna rätteligen sluta af de för-

ra

ra, samt att taga Eder till vakra för afsteg och villfarelser i anledning af de senare; att alltid hafva för ögonen sakernas Natur, och derefter pröfva och undersöka, så väl Edra egna som andras satsar och omdömen. Allt detta hoppas jag skola lända till Eder egen förmon, nytta och uplysning, samt göra Eder till skickeliga och rättänkande Medborgare, att befrämja Fäderneslandets allmänna bästa. Och om J icke uti mig finnen en så väl öfivad och förfaren anförare uti Vetenskaperna, skall jag dock blifva en trogen följeslagare och ledsagare på vägen dertill. Jag utbeder mig imedlertid Mine Högtårade Herrar åhörars vänskap och välvilja, hvarpå jag alltid skall veta sätta ett besynnerligt högt och förtjänt värde.

☆ ☆ ☆

Enligt uråldrigt bruk och de Academiske Lagars föreskrift, åligger mig, att vid detta tillfälle hålla ett intrådes Tal, om något nyttigt ämne. Till den åndan var jag i början sinnad, att tala om Nyttan och nödvändigheten för en tillämnad Statsman eller Cancellie Collegii ämne - sven, att skaffa sig behörig insigt i Allmänna Hushållningen, Handels- och Finance Vetenskaperna; emedan öfvertygande vederbörliga allestädes finnas, det all Statsklohet, som ej fotar sig på en noga kundskap om våra egna och grannarnes författningar, i alla delar af Riks Hushållningen,

samt på uträkning öfver derigenom förvärfvad magt och tillgång, icke eger någon säker grund; och att alle tagne eller tillernade utvärtens mått, den förutan äro till ett lands försvar och upprätthållande vacklande, och ån mer för des utvidgande och tillväxt ofäkra och otillräckelige. Hvarjämte de, hvilka såsom Ministrer komma att brukas vid utrikes Häf och i främmande länder, kunna genom begrep och förfarenhet om våra Hushålls inrättningar, Exporter och Importer, icke allenast vid Handelstraktaters kloka betingande och afslutande, bäst och säkrast bevaka Rikets sannskylliga fördelar och förkofran till handelens utvidgande, utan ock i allt öfrigt derstädes, under en noga upmärksamhet lättare öka sin kunskap och bruka sin eftertancka, vid betraktande af andra Rikens anstalter, samt derigenom blifva i stånd, att vid återkomsten gifva vid handen sådant, som länder till Fäderneslandets nytta, eftersyn och förbättring. Men sedan jag besinnat, att denna saken är i sig själf nog tydelig och klar, att ingen tvifvel derom lätteligen kan upkomma; så har jag ändrat min förefats, och ernar nu söka anställa en *jämförelse emellan jordbruket och Handaflögderna*, af hvilken må kunna slutas, hvilket dera af dessa båda näringsfångmåst och bäst bidrager till Rikets magt eller folkets tillväxt, vålmåga och rikedom, samt hvilketdera för den orsaken först och främst af en vis Regering förtjenar att uphjälpas och i stånd sättas? På

På en tid af några år, synas många af våra Landsmän velat fåsta all sin upmärksamhet på landets upodling, lika som den utgjorde det enda nödvändiga: De skrika emot konster, flögder och bergverk såsom skadelige, eller åtminstone mindre nyttige, och inbillas sig, att det vore bättre och fördelaktigare för det allmänna, om alla människor voro jordbrukare. De påstå derföre, att vår Regering felat, som icke först uphulpit landskulturen, innan manufakturerna begynte här inrättas; de yrka, att vi först bordt skaffa oss bröd i landet, innan främmande Handverkare blifvit hitkallade, dem vi nu måste föda med utländsk spannemål. Detta är ett viktigt ämne, som angår sjelfva grundvalen af en systematisk Hushålls-författning, och hvilket äfven i Frankeriket mycket omtvistas, samt ännu af många icke hålles för så alldeles afgjort. Till detta spørsmålets grundliga utredande och värdiga besvarande inför en så talrik samling af uplysta Domare och åhörare, fordras visserligen ett lyckeligare snille och mera våltalande tunga än jag eger. Förden skull är till Eder M. H. min ödmjukaste och vördsamste anhållan, att Eder ynnest tackes till det bästa uptaga och uttyda, hvad jag öfver en så betydlig fråga, ofullkomligen och utan prydeliga ord mågtar framföra.

Ingen handtering, intet lofligt närings-
fätt

fått kan gifvas och uptånekas, som icke i ett land bör idkas, främjas och inrättas; ingen förtjenst kan vara så ringa eller litet aktad, som en Regent ej bör tro tjäna till desdådsmål. Allt hvad må kunna tillskynda den minsta båtnad, bör med all sorgfällighet efterletas, och med all ospard möda och möjlig försigtighet drifvas. Meningen är således ingalunda den, att någon nåring skall ett ögnablick å sido såttas, långt mindre vanvårdas, hindras och förtryckas. Alla näringsfång böra sammanbindas och förknippas till inbördes understöd, upkomst och förkofran; att Landtkötsfelen bidrager till flögdernas uphjälpande och Städernas förmering, samt att Bergsbruk, handtverk, Sjöfart och handel, tjäna till fördelaktig affättning för Landtmannen, och således befrämja Jordbrukets ickesamma drift och blomstrande tillstånd. Mitt bemödande skall allenast gå derpå ut, att enfaldigt bevisa, det vi böre vårda deras nit och snille, som så visligen förefett, det med våre få arbetande händer, hvarken rådeligt eller möjligt varit, att annorledes begynna vårt råddnings och upkomsts-verck, än med demera lönande flögders angripande; emedan lika många arbetare uti Handaflögder, kunna gifva och tillskynda ett samhälle mångdubbel större vinst, än samma antal Landtbrukare förmå åstadkomma, samt att inrättningen af Manufacturer är det kraftigaste medel, att uphjälpa ett Folk till förmögenhet och

och magt, och att sätta alla andra nåringar i fullkomligaste drift och rörelse.

Ett Folks magt, välstånd och rikedom, upkommer ej af vidsträckta länder, hvilket nogsamnt rönes af Tartariets vidd, och de vilda Folkslagens ofanteliga landsträckor i Africa och America. Gränforna för de Europeiska Riken äro merendels de samma nu, som för 200 år tillbakars; men det är en stor och nästan otrolig skillnad, emellan dessa Rikens fordna och nu varande magt och fömögenhet. Ryslands råmärken hafva länge inneslutit en omätelig rymd af vid pås 300,000 quadrat mil, men detta Folkets styrka har ej förrän i detta Seculo börjat tilltaga och tilltager dageligen, genom förkofring i Vetenskaper, slögder, handel och kloka Regements författningar. Fåfång och ogrundad är jämväl deras tanka, som tro, att ett Folkslags magt och förmögenhet beror på bibehållandet af deras första enfaldiga och tarfveliga seder, eller usla lefnadsfätt; ty då skulle Tartarer, Lappar, Negrer och villa Americaner, blifva hederligare och mågtigare, än både Engelländare och Fransoser. Ej äro de länder sållast och mågtigast, som endast hafva öfverflöd på Boskap och Spannemål; hvilket Polen, Ukrain, Kasan och Safvolax tillfyllest kunna öfvertyga oss om. Icke eller utgör blotta tillgången och myckenheten af Guld och Silfver, människjors önskeliga tillstånd, hvilket kan skönjas på Sumatra, Borneo, Mexico och Peru, hvaråft

des-

dessa Metaller äro allmänne, och af invånar-
 ne ringa äktade, så at de slarfvige och fat-
 tige arbetare, som bryta i Silfver Grufvorne
 skatta sig lyckelige, när de för en sådan klimp,
 få tillbyta sig litet oumgångeliga varor till
 kläder och föda. Ett stort förråd af mynt
 och redbara penningar, gör och icke eller en-
 sammt mera till faken, hvilket Portugalls och
 Spaniens långvariga svaghet nogsammt besannat,
 emedan af alla deras penningar inga kunnat
 hos dem behållas och stanna kvar, så länge
 de varit utan alla andra varor och tillverk-
 ningar, hvilka äro för hvar och en nyttigare
 och nödigare, än guld och silfver, eller der-
 af slagit mynt. Intet Samhälle kan därför
 skattas mågtigt och rikt, om det icke eger
 en talrik och arbetsam Folkhop, som genom
 allehanda blomstrande näringar framskaffar en
 ständig och öfverflödigt tillgång af alla de ting,
 som till människliga lifvets, så väl nödtorft,
 beqvåmlighet, nöjen och prydnader, som till
 vapn och försvar tjäna. Utaf tvänne eller fle-
 ra länder, som ega lika utrymme af fruck-
 bar mark, samt styras efter enahanda goda
 lagar, genom en lika oveldug lagskipning,
 är det förmögnast, som eger den största, var-
 äktigaste och dyrbaraste Varomängden, och
 det blir mågtigast, som med sina tillverk-
 ningar underhåller den största arbetande folk-
 hopen.

När vi till följe af sådana grundsatser be-
 gynne en jämförelse emellan Handafslögderna
 och

och Landtskrötsfelen, synes deraf otvunget följa, att de förre åro för ett Rike det indräggigaste näringsfång, som upväcker inbyggarna till ständig flit uti de måst lönande arbeten, hvarigenom icke allenast deras Varor förmeras både i myckenhet och högre värde, utan Folkhopen blifver också dymedelst talrikare, tätare hopfamlad, skickeligare, förmögnare, och mera välmående, än om alle landets invånare endast arbetade i jorden. Ty

1:o Kan Jordbruket icke uphjälpas och bringas till all möjlig högd, innan Städer blifvit inrättade, och kommit till förmögenhet genom handaflogder och handel. Det är endast åtgången på alla Varor, som gör dem gällande, och sätter dem i pris, hvarförutan de nyttigaste ting varda lemnade och förackade, emedan mödan och kåstnaden till deras framskaffande varder en förlust, som alldeles afkräcker och ofta förstörer närings idkaren. Så länge landtmannen endast brukar jorden till egen bärgning och förnödenhet, kan han näppeligen göra sig större möda dermed, än att affvedja skogen och så i askan, hvarmedelst han rikeligen erhåller mera, än som till hans uppehälle erfordras. Jordbrukare åro därför allestädes huglöte, oförståndige och försummelige, när ingen år, som med begärighet efterföker och betalar jordens afkomster, dem de kunna frambringa utöfver eget behof. Och der alle bruka jorden, varda Landtmanna varor allmänna, och öfverflödi-

flödiga i allas händer, att ingen behöfver dem köpa och efterfråga; följackteligen är det icke underligt, om större delen af Jorden derstädes lemnas obrukad och i vanhåfd. Den Spaniska Marquisen Ulloa, berättar i sin Rese Beskrifning genom Södra America, att omkring Staden Conception i Chili, är jordmonen så fruktbar, att det räknas för misväxt, när de icke få uppskåra 100:de falt. Icke desto mindre skall största delen af jorden derstädes ligga vanskött och i linda, emedan lifsmleden så sällan kunna såljas, och det ändå alldrig annorlunda, än för ett ganska ringa pris. Ingen näring skötes och företages, utan af hopp om nytta och vinst, hvarföre ock hela hemligheten att bringa Landtbruket i flor, är att skaffa lätt och fördelaktig affättning på des öfverloppsvaror. Affättningen är af 2 slag. Den ena genom utförsel, den andra i orten. Den förra är alltid mindre fördelaktig, i anseende till dryga omkostnader på varans framförande, förvarande och förtullande, med flera afgifter vid utförslen och försälgningen. Den är ock mera osäker, emedan alla länder hafva tjänlig åkerjord, och alla vinnlägga sig om åkerbruket, så at många vilja sålja den varan, men få behöfva köpa, utan i misväxt är. Affättningen på stället till förmögne Handverkare, Fabriker och Bergverk, är derföre för Landtmannen vigare, vissare och långt mera lönande. De som föregifva att Städer och Slögde-inrättningar äro hinderli-

ge

ge för Landtkötsfelen, och draga arbetare derifrån, kunna aldrig lättare öfvertygas om sin villfarelse, än om de släppas till Sawolax, Carelen och Tavastland, 40 eller 50 mil ifrån städerna, hvaråft de icke skola träffa några af sina förmenta svårigheter för Landtbrukets upkomst. Folket finnes der öfverflödigare än arbetet, emedan de icke med någon nytta kunna vara sysselsatte. Der finner man ögonskenligen, huru orimlig och omöjelig den satten är, att lifsmedel och rå ämnen skola först i ömnoghet hopsamlas, och för godt köp i beredskap hållas, innan någon köpare vid inrättade manufacturer och Verkstäder, ännu frågar der efter. Det blifwer derföre en afgjord och oförnekkelig sanning, att Landtbruket, med alla dess arbeten och afkomster måste allestädes vanvårdas och försummas, der Städerna äro få och aflägsna, eller få fattiga på Folk och Stadsnåringar, att de föga mågta handla med kringliggande Jandsbygden. Tvärt om synes det vara ganska klart och begripeligt, huru alla nyttiga ting, dem Naturen frambringar i luften, på jorden, i bergen och vattnet, måste varda i ömnoghet sammanbrackte och komma till människors nytta, när åtgång och efterfrågan vid rika Manufacturer och Köpstäder i granskäpet icke saknas a). Mycket som tillförene

B för

a) Se Thyge Rotbe om Kärlighet till Fädernelandet Sid. 85. följ.

förackrades och förspildes, samlas då med flit och sorgfällighet: ifrån bark, horn, ben och klöfvar, till och med lumpor, borst, kåda och nötbår, är intet så ringa, som icke erfätter Landtmannens möda, och upmuntrar honom med en god handpenning. Alle hvad en jordägare hållt kan önska sig, är, att utan lång möda och kåstnad, råka förmögna köpare, samt att genom deras täflan erhålla en lönande betalning för sin afvel: hvarföre ock en landtegendom är mångdubbelt mera värd, och bättre upbrukad, när den ligger nära in till Stockholm, Göteborg, Norrköping eller Fahlun, än ett Hemman i Safvolax; Fast ett Hemman i Safvolax torde hafva af Naturen io resor fruktbare egor och jordmon, än ett dylikt på förenämde orter. Ett hemman in vid Städerna, kan ock med större lätthet gifva drygare rånta, än en lika god gård långt upp i landet. Intet bättre och tillförlitigare medel gifves derföre till landets upodling, än den lönande betalning och förtjänst, som en myckenhet väl inrättade handaflogder lemna landbrukaren. Derföre plåga bergverck, handel och flögder, ofta med stora omkåstnader underhålla åkerbruk på mindre fruktbara ställen, der jorden ej skulle förslå att föda inbyggarne, utan någon bi-nåring. Vi vete ju, att ett drygare Sådespris vid Stora Kopparberget, har gjort, att deras Tågter på den af Naturen magra och ofrukbara mark, blifva så väl skotte och påkostade, att de bå-

ra n
båsta
blir
bran
som
han
skan
va f
jord
Fing
som
rer,
ket
till d
slitr
tas
Såde
näst
dar
ej k
och
der.
Fab
kost
ack
het
ras
rå
i h

ra mera hö och säd, än lika stor plats på den bästa jordmån i Upland. Omkring Marseille blir man endast varse Gråberg af en hinkelig branthet. Men 10,000 större och mindre hus, som vunnit förmögenhet genom Slögder och handel, hafva späckat dessa berg med grönskande växter och frukter af alla slag. De hafva sprängt gångar i bergen, upfyllt dem med jord, och deruti planterat, ända till Vinrankor, *b)* Fingo Savolax och Tavastland några Städer, som idkade allehanda slögder och Manufaktur, i synnerhet sådane, som sysselsätta mycket Folk, samt fordra rå åmnen, hvilka der till öfverflöd finnas, eller lätteligen kunna framslutras, så skulle dessa ödemarker snart förbytas till bebodde och upbrukade landskaper. Säden som hemtas af Svedjefallen och nu är nästan landets endaste afvel, varder vid gårdarne förderfvad i Sædesstackarne, efter det de kan lona mödan, om den skulle aftröskas och framföras lång våg till hamnar och Städer. Men blefvo då med nytta förtärd vid Fabrikerna i orten, utan någon böndernas kostnad, med en svår och lång utförsel. Oackrat Landets fruckthet, födans ömnogethet och ringa pris, folkets talrikhet mot deras föga arbete, samt en hop der befintliga rå åmnens öfverflöd, kan dock Landtbruket i hela medlersta delen af Finland, icke hjäl-

B 2

pas

b) Se Tankar om Sedernas verkan på Folk-mängden i ett land. Sid. 13.

pas utur sin vanmagt och största lågervall, så länge inga Stadsnåringar uplifvat fördelaktig handel och rörelse derstädes; Huru kan någon vänta och föreställa sig, det Landtman skall vilja tråla och bemöda sig, at med kåstnad ansa och bereda sin jord, och draga mera deraf, än han till sitt och de sinas uppehålle behöfver, så länge han ej med öfver-skottet kan förvärfva sig någon förmon, tjänlig aptingen för dets nöje eller fåfånga. Men lem-nar man honom tillgång på hvarjehanda vackra, angenåma och prydeliga varor eller penningar, dem konsterner och handelen utbjuda, lärer han till deras erhållande nog gripa sig an, omant och af egen drift. Det är ej allenast förnuf-tet, utan ock alla tiders erfarenhet, som be-kråfter denna sanning. Toscana, Meiland, Spanien och Flandern, hafva varit vaggan för Konstler och Slögder i Europa: och så länge de der underhöllas, främjades och utvidga-des, var deras jordbruk i långt bättre stånd, och högre updrifvit, än i senare tider, fast de ostridigt alltid egt den af Naturen frucke-baraste jordmon. Hugonotterna i Franckrike voro måst alle Städernas invånare, Manu-fakturister och Konstnärer. Allt medan de taldes i landet, och obehindrade fingo idka sina handteringar; drefs jordbruket med den flit och afkomst, att ansefliga poster Span-nemål kunde årligen utskippas till England och Holland. Men ifrån Hugonotternas ut-drifvande, kan Frankrike räknas och härleda

afta
van
na i
man
eller
har
som
vara
let
och
föd
fam
vär
båd
rätt
rier
Tob
åkra
af o
orte
gen

åt
traa
upm
i r
gar
i L
lena
Her
om

af tagandet i sin Landtskötsel, emedan den vanliga och fördelacktiga affärningen i Städerna inom Riket, till en stor del för Landtmannen uphörde, genom berörde Köparens eller Handverkarens talrika bårfflyttning. Hvad har väl varit annat än Våffstolar och Fabriker, som brakt Engelska Landt culturen till dess närvarande högd och stora afkastning? i det stället Engelländarne tillförene utan Konstnärer och Slögder, måste köpa en stor del af sin föda ifrån Frankrike c). Vi styrckas äfven i samma tancka af Brandenburgs exempel, och vår egen förfarenhet. Sedan Manufacturer både der och hos oss blifvit berömligen inrättade och brackte i gång, äro åttkilliga Schäferier anlagde, allehanda nyttiga växter af Tobak, lin, hampa och färgezgräs planterade, åkrar och ångar dels bättre upbrukade, dels af oländig mark med stor kåstnad i alla Landsorter upröjde och uptagne, Bergshandteringen utvidgad och mycket förbättrad, samt Fi-

B 3

fke-

c) De Engelskes Slögder gafvo lif och drift åt alla Näringsmedel i Landet. Jordbruket förbättrades och dess afkomster förökades. Slögderna upmuntrade bunno till sin högd. Handelen kom i rörelse och tjänte till Slögders och Näringsars utvidgande. Folket sysslofattes, quarhölts i Landet samt förökades, och England blef icke allenast rikt utan ock lyckeligt och mågtigt: Såger Herr Kongl. Secr. Schönberg i sitt Intrådes Tal om Näringar m. m. Sid. 22.

skerierne med mera omsorg och allmån för-
dei skötte. Med de 102 tunnor guld, som
innom 39 år blefvo kåftade på Manufactur
inrättningen, uträttades således mera till Landt-
brukets upkomst, än om samma penningar
blifvit omedelbart utdelte ibland jordbrukar-
ne, då de knapt varit tillräckelige till en rin-
ga årlig drickspenning för hvardera. Det kan
jämväl tyckas om på åra och tro försäkras, att
om Bergverken och Handaflögderna här i Ri-
ket fingo förfalla och förstöras, skulle deras
undergång lånda till Landtmannens oboteliga
skada, och draga mera än håften af vårt jord-
bruk med sig i ödesmål. Imedlertid är vår
Landtskötsel nu förtiden i bättre stånd, än den
någonsin tillförene lårer varit, och vi hafve
i goda år tillräckelig Spannemål, om den en-
dast användes till bröd och dricka: det är al-
lenast för en tilltagande och slösande Brän-
nevin-bränning, samt Boskapens underhåll,
som vi behöfve utländsk tillförsel, när ingen
milsväxt infaller.

2:o Bidrager ock ingen ting mera till
Folkrikheten och förökelsen af nyttiga inbyg-
gares antal, än alla slags blomstrande Handa-
flögder och Manufacturer; emedan en medel-
måttig Fabrik, till exempel af 10 Våffstolar
på fina klåden, underhåller äfven så mycket
Folk som finnes på 20 hela Hemman; och
Fabriks arbetarne intaga ej så många quadrat
famnars utrymme, som Landtbrukarne haf-
va af nöden tunnelands vidd. Åkerbruket for-
dras

drar god och tjänlig jordmon och mildt klimat; deremot kunna Slögderne fåstas på Bergsklippor eller de odugeligaste strander, och under de hårdaste luftstrek, dem Jordbrukarne skulle lemna öde. Hvad för en stor mängd af arbetare, Konstnärer och Handlande, finna icke sitt rikeliga uppehälle innom Stockholms, Norrköpings, Götheborgs och Alingsås portar, der hvarken utrymmets vidd, eller Jordmonens ofructbara och bergacktiga beskaffenhet, skulle kunna frambringa bröd åt några få usla Torpare. Ju tätare en hop människor bo tillsammans, desto säkrare och beqvämare lefva de, så väl till bibehållande af god ordning och författning innom sig, som i anseende till gemensamt och skyndsamt bistånd emot utrikes fiender. De länder hviika i jämförelse mot deras vidd äga största Folkhopen, samt äro lika som tätt besäddade med näringsrika Städer, hemta sin mästa folkstyrka af otaliga slags Manufacturer till in-och utrikes afättning; Deras jordbruk eller handel kan dermed icke förliknas, emedan ofta öfver 1000 handtverkare fordras att tillverka dyrbara varor till en Skeppsladdning, den dock några få handlande och sjöfarande kunna utföra och försälja. Vi finne också att landsorter utan Handaslögder, äro litet och glest bebodde, deras städer äro ej annat än bondebyar, som nära sig af åkerbruk och krögeri. De kunde åtminstone föda en tredjedel flera invånare, som förfärdigade alla

deras redskap och beqvämligheter till klådet, hus och husgeråd, för landets jordegare, tillika med deras Öfverhets personer, Krigsfolk och Prestmän. Det är och blir alltid ett förvåndt bemödande, att vilja främja giftermål och folkets förökelse, innan flera tillfällen blifvit öppnade till deras näring och uppehälle: Förnämsta orsaken till folkbristen är näringslöshet och brist på rörelse emellan flera slags Närings idkare; emedan allestädes, der den ena naringen icke födes och understöddes af de andra, förblifva de alle i en obotelig vanmägt. Vill man derföre befordra nyttiga inbyggares tillväxt i landet, måste man på allt sätt föröka, utvidga, kringspida och upmuntra näringsmedlen. Men Manufacturers inrättande och underhållande är bästa medel att skaffa föda åt mycket idogt folk. Oändeligen många af de mindre handverkare, få derutaf en önskelig näring. En Svartvare, Snickare, Smed, Timmerman, Murare med flera, njuta vid hvarje ny Verkstads och dertill hörande nya Hushålls anläggning och vid mågt hållande, en viss arbetslön. Det ena slags Handverkare födes desutom af de andra, hvarföre de ock må bäst i de största Städerna, der många af alla skrån lefva tillsammans, och hafva af hvarannan inbördes nytta och förtjänst. Förmögne personer få ock mera näring vid Fabrikerna, dels genom deltagande och pennigars instickande i sjelfva inrättningen, dels kunna de ock vinna

vas-

vack
de i
pand
gen
fyre
delac
te o
factu
flera
den
kast
lång
tank
der
la si
tand

före
bätt
och
arbe
år ro
fälla
re. I
andr
upv
ge,
mar
het

mar

vackert genom tillverkningarnes förläggande, de rå ämnens så väl som färdiga varors upköpande, förlåjande, in- och utskieppning. Mången at medelståndet får medelst inseende och styrelsen af dessa Verk, en hederlig och fördelaktig beställning; Kronans upbörd, betjän-te och Embetsmän måste tillika med Manufacturerne ökas; Presterskapet i Städerna få flera och större Församlingar, och landsbygden varder alltid tätast bebodd, och folkrikast omkring Stora och blomstrande Städer, långt ifrån att Städerna skulle efter visst folks tanka, minska arbetarnes antal på landet. Ty der näring och förtjänst vankas, dit församla sig och tilltaga alltid de flitiga och arbetande händer.

3:o Hafva också Handaslögderne deruti företrädet framför jordbruket, att de mera och bättre sylvärdiga hela folkhoppen, skaffa små och stora, ofärdiga och helbregda, ett ständigt arbete, och således afskaffa lättjan, hvilken är roten till de måsta missgärningar, dem man föllan hörer bedrifvas af någon flitig arbetare. Flit och dygd äro alltid sylvärdiga med hvarandra, äfven som lättja och odygd. Barn som upväxa i lättja och sylvärdighet, varda tröge, sjelfsväldige, oregerlige och farlige lem-mar i Samhället d). Landtkötseln, i synnerhet då den ej drifves högre än till egit be-
B 5 hof,

d) Se K. Gustafs Placat till Allmogen i Distings marknad d. 3 Febr. 1541. von Stjerum. T. I. sid. 1009.

hof, lemnar höst, vinter och vår, många lediga stunder åt sina idkare, då deras folk med båtнад kunna samla och fransföra många slags rå ämnen till Fabrikernas tjänst, samt förfärdiga allehanda gröfre beredningar, verktyg och redskap, hvarmedelst de vinna föda och inkomst, då inga sysflor vid Landtbruket förefalla. Handaslögderna skaffa jämväl arbete och göromål, passade efter alla olika snillen och böjeller, samt gifva tillfälle till deras större och starkare täflan, medelst användande af alla själs och kropps krafter. Dessutom finnes i alla Samhållen en hop ofärdiga, halta, blinda och vanföra personer, jämte qvinnor och barn, hvilka icke förmå göra gagn vid åkerbruket, men vid Manufacturer och Verkstäder tilldelas dem Sysflor, lämpade efter hvars och ens krafter, samt tillräckelige till deras underhåll. De få der göra nytta med tålgande, filande, polerande, färgors stötande, raspande, sigtande, rifvande, ulls plockande, kammande, kardande, lin och hammas håklände, spinnande, spolande, borstares bindande, Tobaks karfvande, snus malande, lers trampande m. m. och vardas således ingom till olågenhet; ty der alle arbeta och förtjäna, gör ingen ondt, och ingen lider nöd.

4:o Är ock arbetet vid Handaslögderna af större värde, och ricktar landet mera, än Landtmannens arbete. Jordbruket är på alla ställen den gröfsta och minst konstiga före

förrättning. Det utöfvas efter grundsatser, dem Landtmannen sjelf sällan känner. Hvar och en som eger nödig kropps styrka, är utan insigt, öfning och läro-år, genast i stånd, att efter anvisning plöja och bruka jorden; hvarföre ock sakens natur ej annat medgifver, än att det allmänna arbetet, måste få den minsta arbetslön. Konsternas tillverkningar hafva i alla tider och orter hållits i högre värde, varit indrägtigare och blifvit dyrare betalte, än jordens och Naturens gåfvor, ån skönt de senare åro för människjan nödigare och oumgångeligare. Konster och Slögder fordra mera inille, bättre smak, och en genom långlig öfning förvärfvad sällsynt skickelighet hos deras idkare. Det ringaste Handverk kräfvor flera läro-år, innan Lärlingen hinner till utöfning deraf såsom Gefäll och Måltare. För den orsaken kan en käck Urmakare och Jovelerare i sin handtering förtjäna mera om dagen, än 20 Bönder, och hela Rikets allmoge med öfverskottet af sitt åkerbruk och sin Boskaps skötsel, kan knapt betala halva värdet af $\frac{18}{11}$ Handverkares och Fabriks arbetares tillverkningar af Silke och Linne, Ylle, Metaller, Tråvvirke, glas, Porcellain, Papper, Socker, Tobak, läder, ben, horn och hår, Ådla och oådla Stenar, Mineralier och leror m. m. e) Det är således icke så underligt,

e) Tusen Man af vårt Folk, som brukas till Manufacturer, måga säkerligen räknas bespara

ligt, att Tyrus, Carthago, HanseStäderna, Venedig, Genua, och Holland med flera små platser, hafva inom en ringa krets blifvit rikare genom konsten allena, än Ungern, Polen och många andra stora och herrliga länder, genom sitt öfverflöd på rudimaterier och victualier, varit af blotta Naturen. Härutaf är också klart, att det ländet till Rikets märkeliga och mångfaldiga fördel, när främmande Konstnärer med nya och dyrbara Slögder blifvit hitkaffade; emedan desse nyttige Medborgare, genom ett flitigt och idkesamt arbetande, ej allenast förvärfva deras dageliga kläder och föda, utan varda ock rike i hus och husgeråd, penningar och flera käftbara saker. De betala således väl den utländske Spannemål, som på våra skepp af egit Sjöfolk i förstone hitføres; hvarförutan deras Manufaktur utbjuda och utdela mycket penningar och penninge värde åt Landtmannen: Penningarne upväcka flit, och der möda och idoghet gått förut, följer med tiden större ömnoget och vålsignelse i spåret.

5:o Vidare bidraga äfven Konster och Slögder, det måsta till upödlade af inbyggarnes kropps och Själs förmögenheter, samt till ett angenämare och sedigare lefnads sätt. Konstnär-

mera penningar i Riket genom detta deras arbete, än 4 à 5000 man genom åkerbruk, säger Herr Commerce Rådet Nordencrantz i Arcana Oeconomice Sid. 48. §. 1. Cap. 2.

närer äro alltid flugare, tilltagsnare och mera belevade än bönder; emedan de förras Snillen och tankar ständigt skärpas, genom nya påfund och arbetets förändringar, genvågar och förbättringar, hvarjämte handel och umgänge mildrar och hyftar deras seder. Deremot de länder, hvaråst endast idkas åkerbruk och Botkap:skötsel, hafva blott tröga, fömnacktiga och oförståndiga invånare, som i sin näring följa en gammal vana, utan vidare eftertinnande och Snillegäfvors bruk. Ju mindre handtverk och Handaslögder öfvas i ett land, desto grofvare och obehageligare äro sederna och lefnadsfättet. Vi finne det hos Indianer, Hottentotter, Grönländare, Tunguser, Samoieder och Tartarer med flera stora Folkskaror, hvilka lefva af blotta Naturens häfvor, utan konstigt arbete och handel; De anses af andra som Barbarer, med förrackt eller medömkan. Deras vålmåga består i lättja, husen i kojor, födan i villa örter blandade med Björne-håste- och hunde-kött, dricken i blod och vatten, kläderna i hudar eller pälsar, vapnen i stänger och störrar, samt rörelsen i ett skändeligt Ströfveri. När desse blifva mera uplyste, aftager lättjan, och vildheten afklådes, så fort de genom Spille, konst och idoghet eftersträfva att öka sina beqvämigheter, och skaffa sig flera af de förmoner, hvilka Skaparen åt hela Jordklotets Invånare förunnat. Man finner ock merändels, att ehuru jordens fruktbarhet och lätt tillgång till stora

stora Naturens skatter på vissa orter, kan anses, som en lycka och naturlig fördel; blifver dock folket deraf gemenligen oacktsamt, storfint, och begifvit till slöseri och lättja; hvaremot de genom konst och idoghet förvärfvade rikedomar, plåga upmuntra folkhoppen till vaksamhet, Vetenskaper, Lärdom, behändighet, drift och skickelighet. Ja förfarenheten tyckes intyga att människorna i alla bergackiga och mindre frucktbara orter, äro mera idoge och nöjde med sin lott, än Invånarne i de herrligaste Climater och Landskaper. Handaflögdernas införande har ock i denna delen ländt till Svea barns förkofran, så att mera ljus och allmännare kunskap i hvarjehanda nyttiga Vetenskaper på några och 30 års tid, i vårt kåra Fädernesland ögonkenligen sig utbreddt. Flera nåringar göra nu behofvet af Vetenskaper större, snillen odlas, upmuntras och belönas, råflan upväckes och underhålles, kunskaper högacktas, nya sanningar upiäckas, och det som måst är, göras nyttiga för samhället. f)

6:o Handaflögderna framskaffa äfven en oändeligen större varomängd, än Landtbruket af sig sjelft förmår åstadkomma; De göra derjämte en starkare och lifligare circulation eller mera och bättre Varo- och penninge-

f) Jämför Herr Schönbergs Tal och utkast om Grunderna till Nåringars upkomst. m. m. Sid. 100. 101.

ge-rörelse i landet. Jordens fruckter samlas endast och frambringas i myckenhet höste tiden; men fram på Sommaren äro de måstedels förskämde eller förtärde. Deremot erfättes afgången af Manufactur varor genast och ständigt. Den som vill göra sig den mödan, att låsa igenom alla Pris-couranter, underätta sig om alla Skeppsladdningar, som föras emellan alla världens hamnar, samt betrakta alla Tull-taxor, så varder han finnande, att konst och idoghet alltid och allestädes, har tusende resor flera slags Varor att sälja till Vapn, prydnad och förnöjelse, ån jordbruket någonsin kan frambringa till lifvets uppehålle och vår oundgängliga nödtorft. Det är endast för Handaslögderas skull, som otaliga ämnen samlas, efterfrågas och förädlas, hvilka förut föräcktades och förspildes. Uti ett land der måst alle föda sig af jorden, kan ej vara någon betydlig inwertes rörelse, handel och vandel; emedan alle hafva samma slags varor, dem de sjelfve med sitt arbetsfolk förtära, och kunna således hvarken köpa eller föryttra något i grankapet. Handverkaren åter upbrukar sjelf minsta delen af sin tillverkning; det måsta måste bärsäljas åt andra, hvarföre han sedan skall köpa sig alla sina behof. Derutaf kommer det, att en myckenhet flera slags Konstnärer och Manufacturister, förorsaka en stark rörelse, medelt inbördes köpande, säljande, varors förande och förbytande ur hand och i hand,
då

då den ens med sin tillverkning betalar och tillhandlar sig, en tillräckelig myckenhet af alla de andras arbeten och öfverlopps-varor. Denna rörelsen blir snart allmänn i hela folkhopen, och föder hos hvar och en, hug och omtanka samt inbördes täflan, att på många-handa löff, lått sig förkofra och gagna. Alle löka väl och sträfva efter sin enskilda vinst och fördel, men ju flitigare de i sin Handtering arbeta, och ju större förråd af nyttiga varor de framkaffa, desto mera och rikeligare bidraga de till många sina Medborgares förmon och bästa. Vår usla inrikes handel kan ej uphjälpas, så länge de fleste Städerne ej idka annat än bondenåring. Genom Manufactur-inrättningen är den likväl mycket förbättrad, emedan vi derigenom innom oss behålle en årlig rörelse af mera än 100 tunnor gulds värde, som nu omlöper emellan jordbrukare, Handlande, Manufacturister och Konstnärer, samt derifrån till Krona och Embetsmän. Härmedelst tillstoppas därför vårt största Utrikes behof; emedan vanliga införskrifningen af Spannemål och nödvändiga Viqualier, ej stiger öfver 40 tunnor guld om året, när ingen misfväxt eller Boskapsjuka infaller.

Huru ganska olika rörelse jordbruket och Handafslögder åstadkomma, kan lättast intagas af jämförelse emellan Handelen i de bägge nära intill hvarandra belagne Stapelsådererna Norrköping och Söderköping, af hvil-

ka

ka den
flags
sitt vi

7:
hande
delige
än ble
bruke
som a
tillräc
följac
högt
skulle
ste sk
erhål
skada
visa
förru
gen
samt
stern
synta
den
ra tjä
nad
vack
der
ken
stor
och
hör
mis

ka den förra år rik och blomstrande af många slags Manufaktur, den senare fattig med allt sitt vidlyftiga åkerbruk och florerande krögeri.

7:o Handaslögderna göra också utländska handelen fördelaktigare, samt bidraga oändeligen mera till öfvervigt i Handelsvägen, än blotta Landtskötfele. De varor som jordbruket frambringa, äro allmänna, och det som är allmänt, kan ej blifva dyrt. De äro tillräckelige äfven för det ringaste Folket; följaktligen kunna de ej stiga till något så högt pris, att blott de rike och förmögne skulle mågta med att dem betala. De måste skyndsamt föryttras till det pris som kan erhållas, och tåla icke att länge föras och oskadde förvaras; emedan de efter Naturens visa inrättning, äro en snar förskämning och förruttnele underkastade, hållt de skola årligen i stor ömnoget förnyas och tillväxa, samt kunna aldrig utödas. Deremot äro Konsternas och Slögdernas tillverckningar långt sållsyntare och af varaktigare nytta, än allt hvad den rå Naturen lemna oss; de äro jämväl mera tjänlige och angenäme till människans prydning och nytta. Åtrån att lefva beqvämt, vackert och prydligt, har derföre i alla tider och orter uträttat, att en anseelig myckenhet jordens fruckter och afkomster, med stor begärighet blifvit bårtbytte, mot en liten och mindre mängd af Konsternas alster. Man hör således oftare, att en fattig Landtman i misfvåxt-år lider brist på bröd och föda, än

flitiga Handtverkare och förmögna Manufakturister. Den som har ågodelar af större värde, kan ej räkna lida brist på det, som kånstar mindre. Handelen med jordens rå och oförädlade afkomster, måste därför indraga en mycket ringa och obetydelig penninge summa, i jämförelse till det långt högre värde, som för Manufaktur varor erhålles. Tijo Skeppsladdningar af Spannemål och andra jordfrukter, gålla knapt så mycket, som en enda laddning af konstigt väfde och förfärdigade Sammeter, Sidentyger, band, Klåden, Camlotter, Cattuner, Cammarduker och Spetsar. De finare Smiden af järn och stål till fick-ur, och granlaga Instrumenter, stiga ofta till 5 å 600 gånger högre pris, än järnbitarne hvaraf de blifvit förfärdigade. När därför Slögderne förädlade alt genom konstigt och sällsynt arbete, vinner Handelen tillgång på de rikaste och dyrbaraste ämnen. Här finne vi orsaken, hvarför Europeerne ej tillstådja sina Nybyggen eller Colonier, att idka annan handtering och handel, än med jordbrukets och bergverkens oförädlade afkomster, hvaremot Moderländerna förbehålla sig, att erlægga hela betalningen i Manufaktur och Handtverks arbeten. Lika fördel hade ock HanseStåderne af Handelen med Sverige, den tiden de, utom vår rå Koppar och vårt tackjärn, utförde något Spannemål och Visualier, hvarför de betalte oss med 12 slags Tyskt öl, g) Lyb-
ska

g) *Se von Stiernmans samling af Oeconomie*

ska s
Åker
ska S
tid r
le o
Eng
och
Fabr
sälje
ning
taln
åro
dre
bark
i st
and
den

För
tii

ska skorpor, Walmar, håstkor och söm. m. m. Åkerbruket tålde Lybeckarne gerna, men Svenska Slögder och Svensk Handel, sökte de alltid med stor flit och list att hindra. Wi skulle ock snart råka i samma belägenhet som en Engelsk eller Fransk Colonie, om våra Ylle- och Siden Manufacturer, samt Järn- och Stålfabriker kastades öfver ånda. Ett land, som säljer Spannemål och köper slögde-tillverkningar, får icke allenast en ganska ringa betalning, sedan alla omkåstningar på utförslen äro afdragne, utan det underhåller en mindre folkmångd hos sig, än landets fruktbart medgifver, samt föder och förförjer i stället en hop skickeliga arbetare Utrikes, till andra magters nytta och styrka. Tvårt om, den som köper rå ämnen, Viſtualier och Såd, samt

*Förordn. Tom 1. Sid. 575. Accisordning den 31 Mar
tii 1612. Der upräknas:*

- 1:0 *Brunsvigsk Mumma,*
- 2:0 *Allebanda slags Mumma,*
- 3:0 *Lybeskt Öl,*
- 4:0 *Wismars Öl,*
- 5:0 *Hamburger Öl,*
- 6:0 *Rostocker Öl,*
- 7:0 *Stetinskt Öl,*
- 8:0 *Gripsvaldskt Öl,*
- 9:0 *Sundskt Öl,*
- 10:0 *Kolbergskt Öl,*
- 11:0 *Bårs Öl,*
- 12:0 *Danmarks Öl.*

samt betalar dem med Handafslögder, har alltid fördelen och förnämligaste vinnsten i handeln. Det är verldskunnigt, huru litet Polacken får för sina Visualier och sin Spannemål, samt hvad obetydelig bättnad Sverige indraget för sitt Stångjärn, i jämförelse mot Engelska folkets stora nytta af dess förådling. De vilda och lata Nationer i alla världens delar, bårtbyta hela hopen af Naturens oförädlade ämnen och varor, Silke, Bomull, osslipade ädla Stenar, oarbetade metaller m. m. mot glasperlor och andra Handafslögdernas tillverkningar, hvilka hos uphöffade folkslag äro allmänne och af söga värde. Så länge de drifva en sådan handel, äro de och förblifva i sin första armod och uselhet; men rikedomar indragas endast för konstiga Manufacturarbeten.

Häremot får man merendels höra det inkast, att det hädanefter blir svårt och nästan omöjligt för nybegynnare, att skaffa sig utrikes aflättning på Manufactur varor, sedan de måste Riken funnit godt att inrätta egna Väfveri verk och andra Slögder, hvilket mer och mer minskar deras antal som behöfva köpa; hvarförutan Holländske, Engelske och Franske tillverkningar äro komne i det rop, och brackte till den fullkomlighet, att andre nu mera förgäfves göra sig hopp, att kunna med dem täfla, eller vinna förtjänsten ifrån dem. Men dessa svårigheter kunna ej afkräcka ett idogt och väl styrt folk. Frankrike och Bran-

Bran
nare
dock
och
bete
lägg
lindr
nom
stat,
na fi
Sver
tilla

och
ter,
nes
den
na K
der
som
slag
och
och
på v
i de
först
Fabr
om
ka f

na e
folk

Brandenburg hafva uti Manufacturer långt senare börjat än Holland och Engeland, och dock likväl hunnit deruti till stor fullkomlighet och fördelactig utländsk afgång. Om vi arbete på nya behageliga uppfinningar, samt vinnlägga oss om tillverkningarnes godhet och lindriga pris, är ingen tvifvel, det vi, genom en med klokhed utverkad handels-traktat, med Spanien och Portugall, skulle kunna finna fördelactig handel med en god del Svenska Manufacturer, för deras Coloniers tilltagande behof.

Vår belågenhet till Östersjö Hamnarne, och andra Nationers större kåstnad på frackter, Tull och umgälder genom Sundet, synes lofva oss framför andra affättning i Norden, om den handelen af kloka och förmögna Köpmän blir företagen. Konster och Slögder hafva i alla tider flyttat ifrån de länder, som de ricktat, och fäst sig hos fattiga folkslag, som med flit och snille begynt vårda och gynna dem. En mindre tillgång på skog och goda malmrika berg, tillika med brist på välbelägna tjänliga strömfall till vattndrift, i de flesta andra länder, tyckes i synnerhet försäkra oss om begärlig åtgång af det, som Fabrikerne i Järn och Stål kunna föryttra, hållt om verket och affättningen i början med kloka författningar främjas och hjälpes till gångs.

8:o Ändteligen göra ock Handaslögderne en större och sjelfständigare vålmåga hos folket, än jordbruket. Som bröd kallas vårt

lifsupphålle, och det är möjligt, ätt en människja kan lefva af bröd allena, ehuru des lif då illa, dåligt och obehageligt blir underhållit, ältså fastän ett Rike bevisligen skulle kunna bestå af jordbruket allena, fördras likväl Handaslögder, handel och Sjöfart, om fo ket skall blifva rikt, mågtigt och starkt. De som äro i stånd att dageligen använda ett stort förråd till sin nytta och sina nöjen, sågas lefva i förmögenhet och vålmåga. Få af de ting Naturen gifver, kunna nyttjas i sin råhet och oberedda beskaffenhet. Genom människjans snille och konstiga händer framkaffas de ömrogare, samt göras varacktigare, behageligare och tjänligare till allehanda bruk och behof. Derutaf kommer det, att ju quickare, konstigare och flitigare människjorna äro, desto mera tilltager deras förmögenhet och vålmåga. Ingen ting annat än idoghet och fintlighet i allehanda konster och slögder, skiljer Policerade Nationer ifrån grofva, villa och usla Barbarer. Alla de landskaper, orter och Städer, hvaråst åkerbruket antingen ensamt idkas, eller der det utgör hufvudnäringen, äro ännu stadde i sin första råhet och armod, förblifva fattige i mat och kläder, hus, husgeråd och alla andra lifvets beqvämlichkeiten, samt föga annorlunda af andra acktade, än som tiggare. Om vi jämföre Enköping med Alingsås, Upland med Sävvolax, Siberien med Gouvernementet omkring Muscou, Lifland med Holland, Sicilien med Ge
nua,

nua, Italien med Barbariska kusten af Africa, och Polen med Tyskland, finne vi huru brist eller tillgång på Slögder, och många deraf flytande nåringar, gör en förskräckelig åtskillnad emellan folkets vålmåga och anseende, i dessa eljest af Naturen nog lika orter och landskaper. Delsutan är det en oomstötelig grundfats, att det folket lefver tryggast, som kan bestå af egit arbete, och behöfver minst undsättning ifrån andra; hvarföre en klok regering äfven förjer derföre, att Underfåtarne må njuta all önskelig beqvåmlighet och förnöjelse, medelst tillgång på inrikes Slögder och konststycken. Sällan plågar det lyckas, att fatta sig uti independence, samt att vinna öfvervigt i Handelsvägen, genom blott förbud eller inskränkt införsel och bruk af främmande Varor; emedan folket tycker sig lida nöd och orått, när de ej få lefva efter sin vanlighet och förmögenhet, hvarigenom icke allenast mycket missnöje, utan ock mångfaldiga förbudsbrott förorsakas. Men genom sluga författningar till upmuntrande af inbyggarnes större flit, fintlighet och drift i alla gagneliga konster och Slögdenåringar, kan ändamålet lättast vinnas, utan att betaga någon des vanliga och skåliga förnöjelse, och utan att tvinga Handelen. Det är medelst konst, idoghet och sinnrika påfund, som vi ej allenast kunne fullligen betala alla utländska kåstbarheter till prydnad och husgeråd, samt många låckra fruckter, drycker och krydder, till lif-

vets

vets vederqveckelse och förnöjelse, utan vi kunne åfven derigenom förvärfva ansefliga skatter att tillgripa, när någon allmänn eller enskilt nöd och fara oss påkommer.

Således mine Herrar har jag enfalldigt sökt bevisa, Handaflögdernas företråde för Landtbruket, deraf att blomstrande Manufakturerna hjälpa jordens upodling till en sådan högd, hvartill den utom dem alldrig kan hinna; att de måst och bäst upfylla Städerna och Landet med Folk; att de skaffa ständigt och tjänligt arbete åt alla människor, samt således utrota lättjan; att de göra arbetet mera lönande och årliga förtjänsten i Landet större; att de gifva tillfälle till alla Snillegåfvors upbrukande, och affkaffa vildheten i Sederna; att de oändeligen mycket öka Varo-mängden, Circulationen, Varo- och Penninge-rörelsen ibland folket; att de göra Utländska Handelen mångdubbelt fördelaktigare, och allmänna välmågan ansefligt större. Derutaf förmenar jag vara klart, att Svenska Hushållningens uphjälpande, råtteligen blifvit begynt och fortsatt, genom Handaflögdernas inrättande och förmering, hvaraf allt det öfriga af sig sjelft följer. Till bestrykande häraf kunde ännu flera skäl tilläggas, om jag icke redan allt för länge missbrukat Edert tålmod M. H. Till åfventyrs har jag anfört mera än som behöfts, både för dem, som vilja, och icke vilja blifva öfvertygade

gade
nöje,

uplyft
na fö
la Ri
ror.

fynne
Ditt
lerN
bekr
högf
vara
delig
Han
förm

te v
digst
kes
Nor
Moo
måt
Kon
liga

Han
fäll
skär
Ång
sa,

gade

gade här om. Det är ock att göra bägge ett nöje, som jag härmed slutar.

Men låtom oss icke skiljas åt, innan vi uplyftat förenade händer och hjärtan, uti trogna förböner för Dem, af hvilkas välgång hela Rikets Sällhet, och vår egen välfärd beror.

Himmelens HERRE, Du som har ett besynnerligen vakande öga öfver Dem, som i Ditt ställe regera på jordene; inneslut vår AllerNådigste Konung i Ditt Gudomeliga hägn; bekrön denna Fäderneslandets Fader med all högstönkelig sällhet, och låt Din smorda vara dyrt acktad för Dina ögon. Afvänd nådeligen ifrån Honom alla sorger, och gör Hans Kongl. Maj:ts milda regering långvarig, förnögd och lyckelig.

Lika ömsinte och trogne förböner utgjutte vi ock för Hånes Kongl. Maj:ts vår Nådigste Drottning, att den evige Försynen tåkes med sin nogaste vård omfatta denna Nordens prydnad, och Svea Barns Huldaste Moder, på det samtelige landets inbyggare måtte få hjärteligen fågna sig öfver Hånes Kongl. Maj:ts höga välgång i många och långliga tider.

Bevara äfven under Dina Nädes vingar Hans Kongl. Höghet Kron-Prinsen, Sveriges sällhets pant och dyrbaraste ögnasten. Beskrärma och ledsaga Honom med Dina Hel. Änglars vackt under nu påstående Utrikes resa, att ingen skada och olycka till lands eller

vatten, Honom eller Hans höga medfölje drabba eller oroa må.

Uti samma Himmelska vackt och omvårdnad, antvarde vi äfven Hans Högtålskelige Gemål Kron-Prinsessan. Låt alla Hännens dagar uti högsta sällhet och vålmåga tillbringas; vänd bårt allt sådant, som Hanne i minsta måtto bedröfva kan, och låt Hännens Kongl. Höghet vid sin högtålskelige Gemåls lyckeliga återkomst, med glädje få omfamna Honom, under Svea inbyggares sammanstående frögde-rop.

Våra innerliga suckningar och brinnande förböner åtfölja likaledes Deras Kongl. Högheter ArfPrinsarne och den Kongl. Prinsessan. Beskydda Dem o Gud uppå alla deras vågar, att vi städse måtte få hugna oss af dessa Vasa Stammens dyrbaraste telningar, vårt lands ädlaste hopp och ögnalust. Befåsta uti Dem de lysande gåfvor och ypperliga sinnes böjelser, som De genom sin höga börd och utvalda upfostran redan ega, hvilka ej annat kunna, än göra Dem sjelfva berömliga och odödliga, samt Land och Riken lyckeliga.

Under Din Gudomeliga och alsmågtiga vård tackes Du ock o Himmelske Fader innefatta Konungens och Rikfens samtelige Råd, förlåna Dem hålsa och krafter, att De med vårdighet och nit må styrka Rikets rätt, gifva Lagarne behörigt eftertryck, samt beförtra dem till en noga och oförkränckt verkställighet. Led dem med Din

vis-

vishets och råds Ande, att Deras redeliga välmening uti tvifvelacktiga mål, måtte finna den genaste, lättaste och säkraste utväg till Rikets allmänna fällhet och förkofran. J synnerhet anrope vi Dig o Nådefulle Gud, att Du täckes välsigna och bistå denna Kongl. Acad. n. v. vice Cancellor, H. E. R. R. Canc. Presidenten och Åbo Acad. Cancelleren, Rid-daren, Commendeuren och Cancelleren af Kongl. Majts Orden, Högvälborne Herr Grefve Clas Ekeblad, att han i önskeligaste väl-trefnad kan fortfara att gynna Vetenskaper, och uträtta Rikets Högstvigtiga ärender.

Uppehålt och Nådige Gud denna Kongl. Academiens vördade och älskade ProCancellor, Svea Rikes ÅrkeBiskop; förlåna Honom en god hälsa, kropps och sinnes munterhet på Dets höga ålderdom, att Han ån vidare med framgång må kunna uträtta det vigtiga Embete, som Honom är Ombetrodt.

Din milda Hand vare likaledes uträckt öfver detta Länets Höga Befallnings hafvande Herr Baron och LandsHöfdingen Högvälborne Johan Funck, att Han med vanlig nit och drift må främja denna Stadens och hela Höfdingedömet både välgång, prydnad och tillväxt.

Utgjut äfven o Gode Gud Din Nåd och välsignelse öfver denna Kongl. Academiens Herr Rector Magnificus, med alla öfriga Herrar Ledamöter, så Lärare som lärande, att de alle hvar och en på sitt sätt och i sin krets,
må

må bidraga till Ditt namns åra, Academiens och Fäderneslandets bästa och förkofran.

Vändt ock Treenige Gud Ditt Nådes ansigte till hela vårt Rike; Tillstoppa alla de källor, utur, hvilka Gudlöshet, olydnad, själfsvåld, oenighet och alla laster flyta, som nedfåncka ett Folk i yttersta olycka och förders. Ingjut deremot Gudacktighet, trohet, kärlek och förtrolighet, i alla hus och i alla hjärtan, på det att samdrågtighet och välsignelse må bo ibland Svea inbyggare, och Ditt Gudomeliga namn af oss varda årat ifrån slågte till slågte! Hör våra böner för Christi vår Frälsares skull!

Amen.

Mirum profecto est, vos non perspicere tandem, nullum hominum genus inimicus & malevolentius esse multitudini, quam improbos Oratores & Tribunos plebis. Hi enim cum regnum sibi stabiliri videant civium inopia, eos omnes vellent esse quam egentissimos. Cujus rei signum certissimum est, quod non tam inopia tenuiorum studeant Succurrere, quam eos qui aliquid habere videntur, egentibus exæquare. Isocrates.

ens

an-

de

lfs-

ed-

ör-

et,

alla

fig-

Ditt

läg-

i

lem,

levo-

ato-

num

mes

num

rum

bere

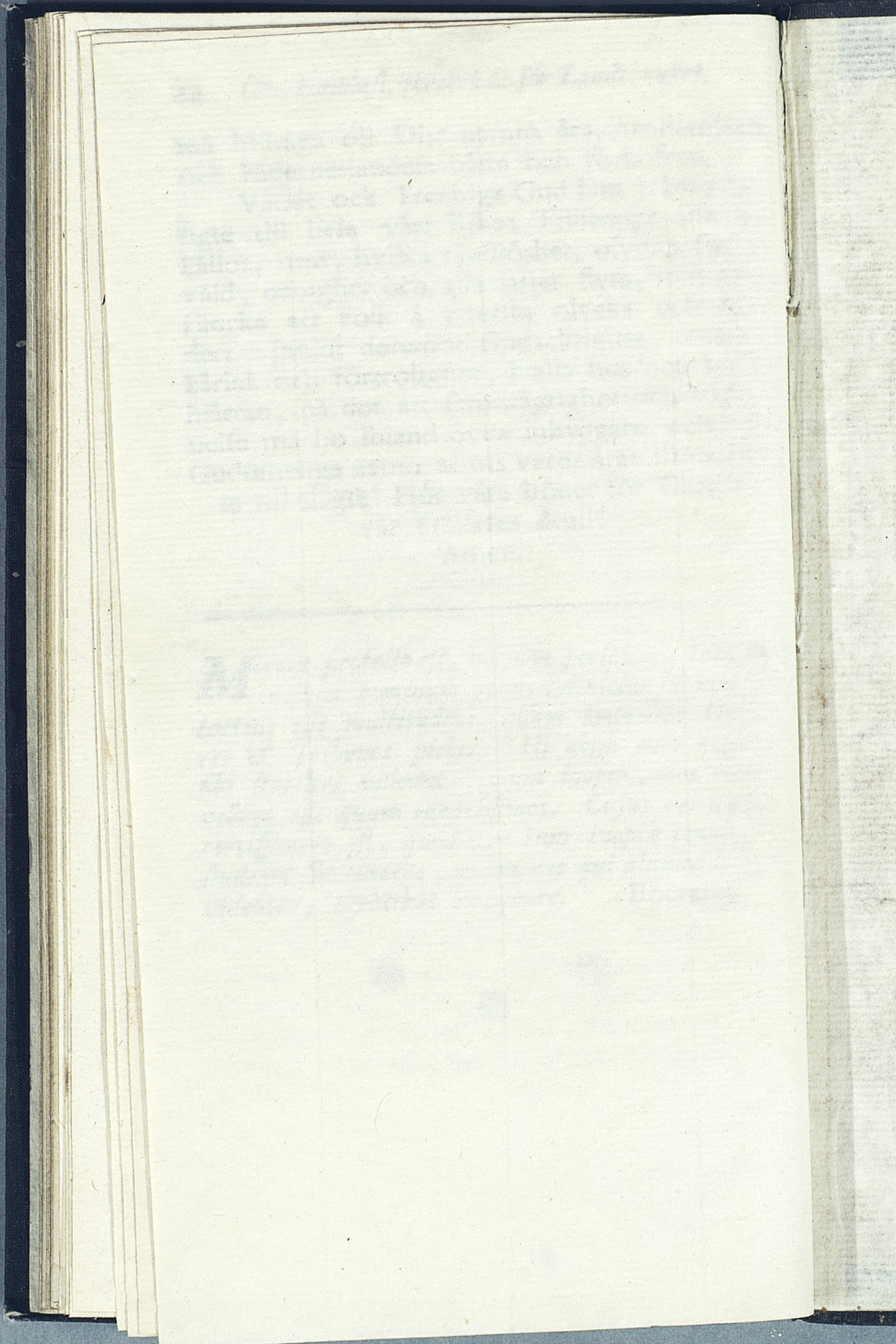
lin

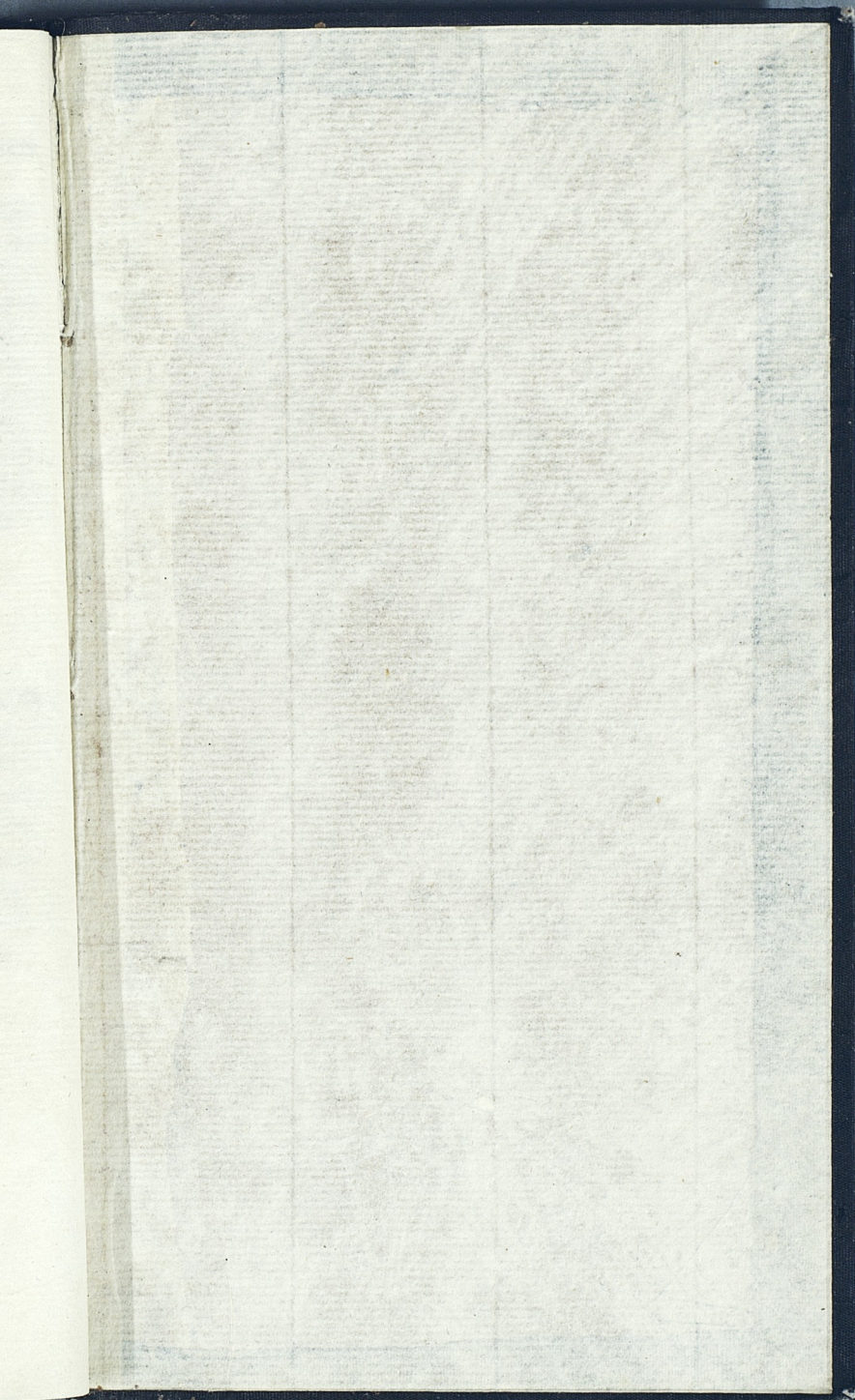
sv

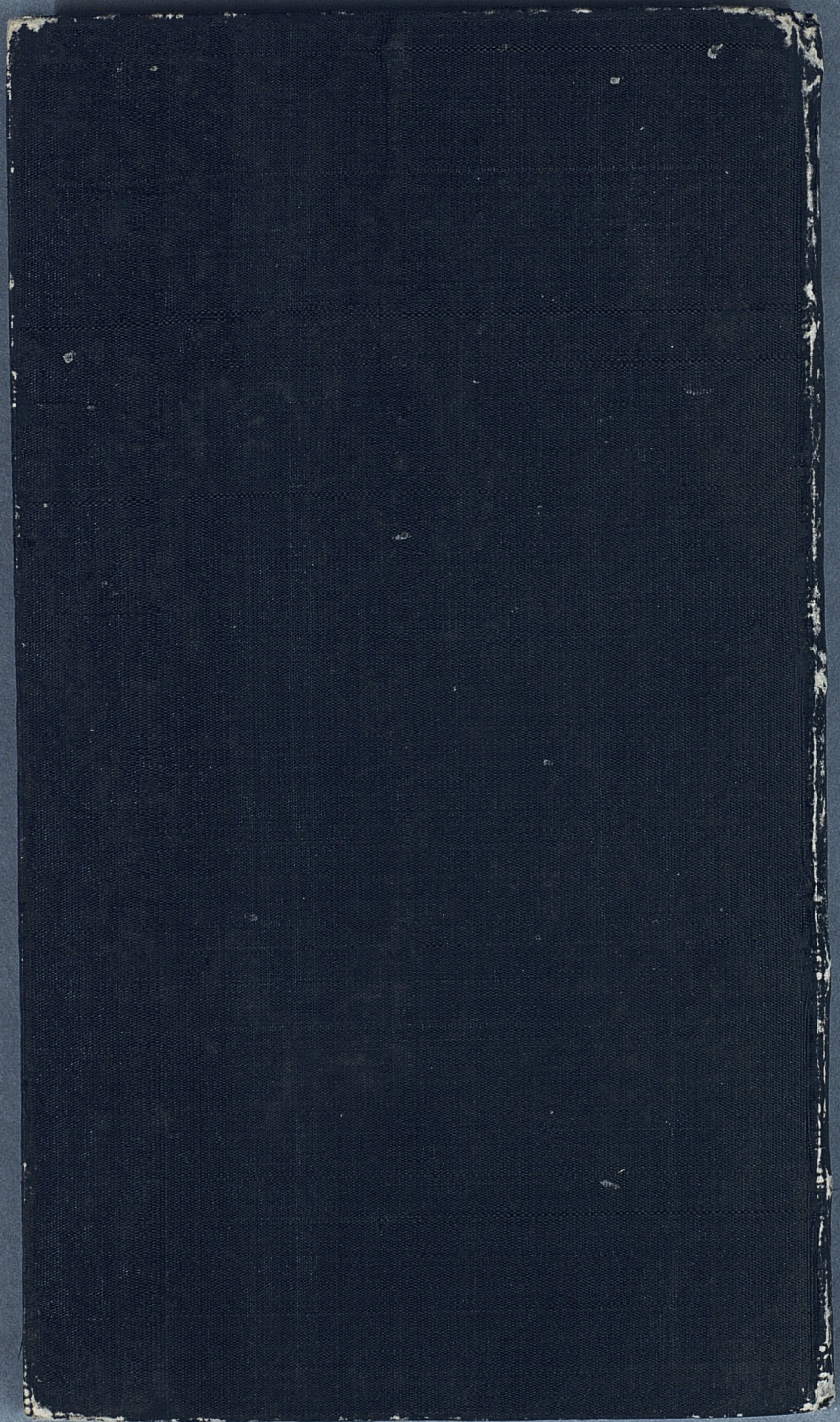
sh

st

sb

www.books2ebooks.eu